

حوکمی زهمانه تی قازانجیکی دیاریکراو له

گریبهستی قازانج به شهراکهت

[کردی - کوردی - kurdisch]

شیخ موحه مه د سالح المنجد

وهرگیڕانی: عبد السلام محمد پشدهری

پیداچونه وهی: پشتیوان ساییر عه زیز

2014 – 1436

IslamHouse.com

حكم تطوع التاجر بضمان حد أدنى من الربح في
عقد المضاربة
« باللغة الكردية »

الشيخ محمد صالح المنجد

ترجمة: عبدالسلام محمد البشدي

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

2014 - 1436

IslamHouse.com

حوکمی زهمانه تی قازانجیکی دیاریکراو له

گریبهستی قازانج به شهراکته

ئهم پرسیاره ئاراسته ی مالپه ری ئیسلام پرسیار و وه لام کراوه :

پرسیار : من بریک پارهم ههیه و لای یه کیك له بازرگانه کان

دامناوه بو ئه وه ی مانگانه ئه ندازه یه کی دیاریکراو له قازانج

بداتی، له گه ل ئه وه شدا من تهحه مولى هه ر زهره ریك ده کم

ئه گه ر ئه و بازرگانه بیکات، ئه ویش به م شیوه یه یه : ئه گه ر هاتوو

قازانجی فلان کهس له بیست دینار که متر بوو ئه و بازرگانه که

له بره قازانجی خو ی ئه و بیست دیناره ته و او بکات، وه وا

گومانیش ده بات ئه م کاره ی کاریکی هه لاله، چونکه ئه و بازرگانه

خوبه خشانه ئه و بره ده دات به بی هیچ مه رجیک، به لام من

ئیشکالیکم بو دروست بووه، ئه ویش ئه وه یه ئه گه ر ئه م کاره به م

شیوه یه به رده وام بی ت وه ک دابیکی لی دیت له نیوانیاندا، هه ر

دابیکیش بوو به نه ریت ئه و وه ک ئه و مه رجه وایه که به مه رج

گیرا بیټ، ئه‌وه‌ش که پال ده‌نیټ به‌م بازرگان‌ه‌وه ئه‌و بره قازانجه دیاریکراوه بدات به‌ خاوه‌ن پاره‌کان ئه‌وه‌یه له‌وه ده‌ترسیټ ئه‌گه‌ر قازانجه‌که‌یان له‌وه که‌متر بکاته‌وه خاوه‌ن پاره‌کان پاره‌کانیان رابکێشنه‌وه لای ئه‌و، هه‌ر ئه‌مه‌ش وای له‌من کردووه که ئیشکال و نارونیه‌ک لام دروست ببیټ ؟

وه‌لام : سوپاس وستایش بۆ خوای گه‌وره و میهره‌بان و درود و سه‌لات و سه‌لام له‌سه‌ر پێشه‌وای مروّقیه‌یه‌تی محم‌دی پێغه‌مبه‌ری ئیسلام و ئال و به‌یت و هاوه‌ل و شوینکه‌وتوانی هه‌تا هه‌تایه .

دیاریکردنی لانی که‌می قازانج له‌لایه‌نی ئه‌و که‌سه‌ی که پارهی خه‌لکی لایه به‌ قازانج به‌ شه‌راکه‌ت بازرگانی پێوه بکات سی وینه و شیوه‌ی هه‌یه :

وینه‌ی یه‌که‌م : ئه‌گه‌ر هاتوو قازانجی‌کی دیاریکراو له‌سه‌ر بنه‌مای مه‌رجی نیوان خاوه‌ن پاره‌که و ئه‌و که‌سه بیټ که بازرگانی به‌ پاره‌که‌وه ده‌کات و گریبه‌ستی‌ک له‌سه‌ر ئه‌و بره قازانجه له

نیوانیاندا هه بیټ، یان له سهه ر بنه مای ئه وه بیټ که بازرگانه که
 خووی پابه ند کرد بیټ به دانی ئه وه قازانجه به خاوه ن پاره کان،
 ئه وا زانایانی هه ر چوار مه زه به که له سهه ر ئه وه ن که ئه وه
 مه رجه ده بیټ ریگری لی بکریټ و حه رامه، دواتریش ئه وه
 گریبه سته وا لیده کات که گریبه سته کی باتل و فاسده .

ابن المنذر (په حمه تی خوی لی بیټ) ده لیټ : « أجمع كل من نحفظ
 عنه من أهل العلم على إبطال القراض [وهو عقد المضاربة] إذا شرط أحدهما
 أو كلاهما لنفسه دراهم معلومة » [المغني لابن قدامة ٢٨/٥] واتا :
 ئه وه ی ئیمه له زانایانه وه فیرووین و شاره زابوین و
 وه رمانگرتووه، ئه وه یه که گریبه سته قازانج به شه راکه ت ئه گه ر
 هاتوو لایه نیکیان یان هه ر دوو لایه نه که یان مه رجیان دانا بو
 ئه وه ی چه ند دره مه میکی دیاریکراو بدریټ به خاوه ن پاره که
 ئه وه ی ئه م گریبه سته گریبه سته کی باتل و نادرسته .

ھەروەھا ھەمان ھوكمى ھەيە : ئەگەر ھاتوو كاريكى لەو شيوەيە
 ھەردوولايان لەسەرى راھاتن و بوو بە عورف لە نيوانىندا،
 چونكە ھەموو كاريك كە لەسەرى راھتت وەك بە مەرجدانانى
 مەرج وایە، يان ئەگەر لە پيشەوہ ئەو بازرگانەي كە
 بازرگانىەكە دەكات بە پارەكەوہ پيشتر ئامادەيى خۆي دەربري
 خۆبەخشانە خۆي پابەند بكات بە دانى قازانجىكى ديارىكراو بە
 شيوەيەك ھەردوو لايان ريك كەوت بن لەسەرى پيش
 گريپەستەكەيان، بەلام لە گريپەستەكەدا بەدەق ئامازەيان بەوہ
 نەدابىت بو ئەوہى واپيشان بەدن بازرگانەكە خۆبەخشانە ئەو
 برە پارە ديارىكراوہ دەدات بە خاوەن پارەكان، لە ھەموو
 ھالەتەكاندا ئەم جوړە مامەلانە دروست نيبە .

شيخ يوسف الشبيلي دەلييت : ئەو كەسەي پارەي خەلكى
 وەردەگرييت كە مامەلەي قازانج بە شەراكەتى پيوە بكات بەيەك
 تەرەفە ولە لايەنى خويەوہ زەمانەتى قازانج بكات بو خاوەن
 پارەكان بيگومان ھەرامە، ئەگەر ھاتوو وەك مەرجىك لە

گریبهسته که دا به مهرج گیرا بیټ، یاخود وهك عورفیکیشی لیټهاتیټ، یان ئه گهر هاتوو (بانك) له لای خوویه وه رایگه یاند بو کهسانی وه به رهین پیش گریبهستی نیوانیشیان ئه وهك ته به پروعیك ویهك ته ره فیه قازانجیان بو مسوگهر دهكات، ههر حهرامه [الخدمات الاستثمارية في المصارف ۱۳۹/۲]

ویننه‌ی دووهم: ئه وه یه که ئه وه بازارگانه‌ی که کاروکاسبی دهكات به پارهی ئه وه که سانه وه پاش گریبهسته که و پیش زهره ر کردن لای خوویه وه زه مانه تی قازانجی ئه وه که سانه دهكات به بریک پاره که له وه ئه اندازه یه که متر نه بیټ، به بی ئه وه ی مهرجیکی پیش وهخت له گریبهسته که ی نیوانیاندا هه بیټ، به لام بازارگانه که خاوه ن پاره که سه رپشك دهكات له هه لټزاردنی ئه مه دا له پیناوه اندانی خاوه ن پاره که بو ئه وه ی پاره که ی لای بازارگانه که به یلټته وه، ئه م ویننه یه ش هه رچه ند هه ندیک له پای مالیکیه کانی له سه ره له سه ر دروستی و جائزی، به لام زوربه ی زوریان له سه ر ئه وه ن که ئه م ویننه یه ش حهرامه و دروست نییه .

له کتیبی (مواهب الجلیل) دا هاتووه : « لَوْ تَطَوَّعَ الْعَامِلُ [أي المضارب] بِضَمَانِ الْمَالِ ، فَفِي صِحَّةِ الْقِرَاضِ خِلَافٌ بَيْنَ الشُّبُوحِ ، فَذَهَبَ ابْنُ عَتَّابٍ إِلَى أَنَّهُ صَحِيحٌ ، وَحَكَى إِجَازَتَهُ عَنْ شَيْخِهِ مُطَرِّفِ ابْنِ بَشِيرٍ ، وَقَالَ غَيْرُهُمَا : لَا يَجُوزُ ، وَمَالٌ إِلَيْهِ ابْنُ سَهْلٍ » [(۳۶۰/۵)] واتا : نه گهر هاتوو نه و کهسهی بازرگانی دهکات به پارهی خه لکیه وه زه مانه تی پارهی خاوهن پاره کهی کرد (به وهی پیی ووت من زه مانه تی نه ووت بو ده کهم که پاره کهت زهره ر ناکات به دهستی منه وه ، زهره ریشی کرد من خوّم تهحه مولی ده کهم) له باره ی راستی و دروستی نه م پاره وه وه رگرتنه وه زانایان جیاوازیان هه یه ، ابن عتاب به لایه وه وایه دروسته ، نه مه شی له ماموستا که یه وه (مطرفی کوری به شیر) گبیرا وه ته وه ، به لام جگه له وان به لایانه وه دروست نییه ، ابن سهل یش به لای نه م رایه ی تردایه .

له کتیبی (الشرح الزرقانی) دا هاتووه : « کلامهم یفید أن القولین متساویان ، ولیس كذلك ، بل القول بالمنع هو الظاهر نقلاً ومعنی » واتا : ووته کانیان وا ده گه یه نیّت که هه ردووو پراکه یه کسان بن ، به لام

وانییه، به لکو رای دروست نه بوون و ریگری کردن له وهها
گریهست و ریکه و تنیک رای ئاشکرا و پروونه له پرووی نه قفل کردن
و ماناوه له مهزه بهی مالکید، پاشان ده لیت : « لا يتصور التطوع
الحقيقي قبل شغل المال أو بعده وبعد نضوضه، لأن العقد غير لازم.. ولاحتمال
أن يكون تبرعه بعد الشروع بالضمان إنما هو لأجل أن يبقى المال بيده بعد
نضوضه » [(۳۲۳/۶)] واتا : تهطه وعی هه قیقی بو به خشینی نه و
قازانجه له لایه نی بازرگانه که وه به خاوهن پاره که پیش
خستنه گه ری پاره که یان پاش خستنه گه ریشی ته صه ور ناکریت،
ته نانهت پاش کاری پیگردنی وورده ورده یشی، چونکه
گریهسته که گریهستیک نییه بازرگانه که پابه ند بکات پیوهی،
پیده چیت به خشین و ته به پروعی نه و قازانجه و زه مانهت کردنی
پاش دهست پیگردنی کاره که ش ته نها بو نه وه یه که بازرگانه که
پاره ی خاوهن پاره که ی له دهستدا بمینیته وه پاش نه وه ی که وورده
وورده دهستی به بازرگانی و کاره که ی کرد .

له بهر ئه وه رای نزیکتتر و دروست تر ئه وه یه که دروست نییه ئه و
که سه ی که بازرگانی ده کات به پارهی خه لکیه وه له لای خو یه وه
زه مانه تی ئه وه بکات بو خاوه ن پاره کان که قازانجیکی دیاری
کراویان ده داتی، هه رچه ند پاش گری به سه ته که ی نیوانیشیان بی ت،
چونکه به وه تو مه تبار ده کری ت به و کاره ی خه لکیانی خاوه ن پاره
هانده دات که پاره کانیان رانه کی شه وه لای و به ده سته وه
بمینی ته وه بو ئه وه ی بازرگانی پیوه بکات .

له م باره ی ئه م وینه یه شه وه پرسیار کرا له شیخ عبد الرحمن
البراک (خوا بیپاریزی ت) به ری زیان به وه فه توای دا که دروست
نییه وریگری لی کرد، و ووتی : ئه وه ی باسی ده که ن پیی ناوتری ت
ته به پوع و به خشین له لایه ن بازرگانه که وه، چونکه مه به سته ی
ئیحسان و خیر کردن نییه، به لکو مه به سته ی ئه وه یه مال و پاره
وسه رمایه ی خه لکی بو لای خو ی رابکی شی ت .

وینہی سیہم : ئەوہیہ ئەو کەسەى پارەى خەلکى وەرگرتوہ بە مەبەستى بازرگانى کردن پپوہى، لە کاتى کۆتايى هاتنى کارو و شەراکەتەکەيان بەشیک لەو زەرەر وزيانەى کە تووشى بازرگانىەکەى بووہ لای خۆیەوہ بەشیک لەو زەرەر وزيانە بگریتە ئەستۆى خۆى، چونکە ئاشکرايە ئەو کەسەى کە بازرگانى بە پارەى خەلکىەوہ دەکات، هەردوو لايان لە قازانجدا هاوبەشن بەو ئەندازەيەى کە پریک کەوتون لەسەرى، بەلام لەکاتى زیان کردندا خاوەن پارەکە تەحەمولى زیان دەکات و بازرگانکەيش هەول و ماندوو بونى خۆى زیان دەکات، ئەگەر ئەم بازرگانە پاش کۆتايى هاتنى گرێبەستەکەى نيوانىان تەحەمولى بریک لەو زیانە بکات لای خۆیەوہ، دروستە و هیچ گرفتیکى تیدا نيينە، مادام زەمانەتى تەحەمولکردنى ئەو زیانە مەرجیکى پپیش وەخت نەبوو بپت لە دەقى گرێبەستەکەى نيوانىاندا، يان وەک عورفيک خۆى پابەند نەکرد بپت پپوہى، چونکە لەم حالەتەدا بازرگانەکە هیچ مەرجیک نيينە پابەندى بکات بە تەحەمولکردنى ئەو زیانەوہ،

به لكو ٺه و بازرگانه خوبه خشانه بړيک له و زيانه وه هاوکارى

کردنى خاوون پاره که ده خاته ٺه ستوى خوښه وه ..

خوای گه ورهش زانatre ...

سه رچاوه : مالپه رى ئيسلام پرسىار و وه لام ..